

DE TIJDELIJKE BESTUURSDIENST

weinig terecht kwam. Zowel getalsmatig als functioneel was er eerder sprake van 'Europeanisering' dan van 'Indianisatie' van de overheidszorg¹ – ook de Tijdelijke Bestuursdienst kreeg een groot gebrek aan krachten² (er waren midden '47 op Java op lokaal niveau slechts zeven-en-zeventig BB'ers werkzaam). Dat gebrek noopte tot het inschakelen van Indonesische bestuurders van wie men wist dat zij niet voor hun taak berekend waren, soms zelfs van figuren die vóór de oorlog wegens incompetentie waren ontslagen. Daarvan was weer het gevolg dat de feitelijke invloed van de BB'ers groter werd dan zij vóór de Japanse tijd was geweest, in plaats van kleiner, zoals van Mook had gewenst. Wel werden in enkele gevallen Indonesiërs tot resident benoemd maar zij kregen dan een Nederlandse adviseur naast zich – volledig vertrouwd werden zij niet.

Zo was het de worsteling met de Republiek die het het gouvernement op het belangrijke terrein van het Binnenlands Bestuur onmogelijk maakte om aan te tonen dat het hem ernst was met de gelijkstelling van Indonesiërs aan Europeanen.

★

Diezelfde worsteling betekende dat de overheidsfinanciën tot kritieke tekorten leidden. Wij maakten daar al melding van toen wij over de Eerste Politie Actie schreven; een belangrijk motief daartoe aan Nederlandse kant werd immers gevormd door het feit dat het Indische gouvernement vóór die actie alleen al voor civiele doeleinden per maand f 50 mln aan deviezen nodig had – deviezen welke Nederland voor de opbouw van zijn economie nauwelijks kon missen. Daarmee was, had Lief tinck aan de minister-president geschreven, 'een situatie ontstaan die het koninkrijk financieel-economisch aan de rand van de afgrond doet staan.' Vandaar 'Produkt': de actie tot verovering van de gebieden waar een groot deel van de ondernemingen lag. Inderdaad, die actie slaagde. Men

¹ Vóór de oorlog had de overheid twaalfduizend Europeanen en vijf-en-zeventigduizend Indonesiërs in vaste dienst gehad – midden '48 waren die cijfers: acht- tot negenduizend resp. twee-en-twintigduizend. ² Dat gebrek was bij het gouvernement in het algemeen zo groot dat in juli '46 werd besloten, oud-NSB'ers, voorzover zij hun 'foute' denkbeelden hadden opgegeven en zich in de Japanse bezettingsjaren goed hadden gedragen, weer in dienst te nemen, eventueel zelfs in leidende functies.